

- working toward a code of moral conduct which is developing already, not only as "Netiquette" in communication style but also as a kind of "Internet culture" which requires the observation of rules of proper conduct like uncensored free speech, trust in self-organization, or reciprocity of services
- protecting intellectual property in a world of ubiquitous information through the further development and enforcement of copyright laws
- protecting consumers in economic transactions with virtual businesses
- and last but not least, guaranteeing a sufficient number of employment opportunities by charting

the proper course at the proper time in areas of research, development, economic, employment and education policy.

6. CONCLUSION

Let us accept, then, the assignment which, in truth, is contained in the concept - "virtual organization"!

Let us use these new design possibilities which modern information technology offers. Let us increase the efficiency of our organizations. This will be one of our most important tasks in the Approaching Information Society.

Heinrich Reionermann studied administration, especially quantitative methods and operations research. Holds Chair for Administrative Science and Administrative Informatics at the Post-Graduate School for Administrative Sciences Speyer. 1991 - 1993 Rector of the School. Main field of interest: the interrelations between administration and informatics.

INFORMACIJSKA PRESTRELJENOST (INFORMACIJSKI SISTEMI KOT SISTEMI NADZOROVANJA)

Franci Pivec

Povzetek

Nadzorovanje, ki ga je Mladina sredi prejšnjega desetletja poimenovala kot "prestreljenost", je eden od najopaznejših pojavov sodobnih družb. V članku se ukvarjamo z nadzorovanjem s pomočjo informacijske tehnologije oz. ožje s podatkovnim nadzorovanjem. Aluzije na Orwella in Benthama so v takšnih obravnavah skoraj obvezne. V središču analize je "podatkovna podoba posameznika" (data-image), ki je zunaj njegovega vpliva in ga nadomešča v vse številnejših družbenih odnosih. Čeprav se obseg in globina podatkovnega nadzorovanja iz dneva v dan razraščata, paranoja in apokaliptičnost nista prava odgovora, saj najpogosteje vodita v popolnoma zgrešeni ljudem. Problem ni v tehnologiji, pač pa v njeni družbeni rabi. Do potrebnih korektur je mogoče priti po poti civilnega angažmana, še posebej v krogu tistih profesionalcev, brez katerih bi se informacijski razvoj ustavil. Zato je članek predvsem apel na njihovo moralno vest.

Abstract

In the article we are dealing with the surveillance by means of information technology, or, in a narrower sense, with data surveillance. Allusions to Orwell and Bentham are almost obligatory in such discussions. The analysis focuses on "the data-image" of an individual, which is beyond his influence and is increasingly taking his place in numerous social relations. Although the extent and depth of data surveillance are growing every day, paranoia and apocalyptic visions are not the right answers since they most often lead to entirely misplaced Luddite movement. The problem is not in technology, but in its social use. The necessary corrections can be achieved by means of civil engagement, especially in the circle of those professionals without whom information development would stop. Therefore the article is above all an appeal to their moral conscience.

1. UVOD

Proučevalci t.i. informacijske družbe se delijo na optimistične in pesimistične. Morda je še najbolj pametno pripadati obema taboroma, kot to zase priznava Trevor Haywood. Naraščajoča obilica razpoložljivih informacij lahko pojasni razloge takšne dvojnosti. Vsem

poznana nesreča v nuklearni na Otoku treh milj leta 1979 se je razširila zato, ker je v prvi minuti iztekanja vode iz reaktorja začelo utripati 500 signalnih luči in nekaj minut kasneje še dodatnih 800. Operaterja v kontrolni dvorani sta se izgubila v preobilici informacij in

nenormalno reagirala. Zatekla sta se k nekim vzorcem delovanja, ki so bili zgrajeni na slučajnem izboru informacij, kot pač vsi mi običajno reagiramo v življenju. (1)

Na učinek preobilice informacij je opozoril že Alvin Toffler, ko je povzemal ugotovitve psihologov, ki so človeka preizkušali kot "komunikacijski kanal" in merili njegovo kapaciteto sprejemanja zunanjih informacij. Preobilico informacij je opredelil kot neke vrste mentalno bolezen. (2) Presenetljivo se to ujema z neko povsem drugovrstno situacijo, ki danes z odpiranjem arhivov počasi prihaja na dan: monstrozna ravnateljstva Stalinskih policajev je bila podprta z neverjetno in nepregledno količino informacij. Pri tem je zanimiva vzporedna zgodba, ki se začne z zaseganjem milijonov knjig iz nemških knjižnic, s katerimi naj bi nadomestili požgane sovjetske fonde. Vse te knjige so potem kot subverzivni material zažgali Rusi, še prej pa zgnali v gulage vse tiste, ki so na njih pustili prstne odtise. (3)

Ko je Orwell 1948. pisal svojo distopijo "1984" (4) je nedvomno imel v mislih tudi Sovjetsko zvezo, čeprav je očitno vedel, da parodira značilnost vsake totalitarne organizacije, ki vse kronično hlastajo po informacijah, pa kakršne so že, le da jih je čimveč. Vse armade na svetu nenehno razvrščajo in štejejo vojake, če nanese drugače, pa tudi državljane. Na ta način jih tudi "pogolobijo", kar je čisto lahko tudi njihov glavni namen.

Kaže, da je Orwellova sintagma "Big brother is watching You!" strašno opozorilo, mimo katerega se ni mogoče lotiti teme o nadzoru. Sir Norman Lindop, predsednik British Data Protection, je v psihozi izpolnitve njegove prerokbe leta 1978 izjavil: "Ne bojimo se, da je Orwellovo 1984 že kar tukaj za prvimi vogalom, toda slutimo zaskrbljujoč razvoj, ki se bo zgodil kar kmalu, ne da bi večina ljudi sploh vedela, čemu so priče".

Sto petdeset let pred Orwellom pa je Jeremy Bentham skonstruiral in ponudil britanski vladi svoj Panopticum, ki je začuda tudi motoviran z rusko izkušnjo, od koder mu je nekdo prinesel spoznanje o praktični uporabnosti vloge "Vsevidnega". Bentham je zasnoval zapor, v katerem so zaporniki pod nenehnim nevidnim nadzorom. (5)

2. NADZOROVANA DRUŽBA

Pojem nadzorovane družbe (surveillance society) je najbrže prvi uporabil Gary T. Marx sredi prejšnjega desetletja za stanje, v katerem "oni" vedo vse mogoče stvari o nas, o čemer se nam niti ne sanja. Ne vemo kaj vedo, niti zakaj to vedo in tudi ne komu je vse to dostopno. Nastopijo dramatični trenutki za našo identiteto, naše življenjske šanse so pod vprašajem, enako so pod vprašajem naše pravice in svoboščine ter zasebnost. (6) Seveda se nihče ne spreneveda, da od nekdaj ni bilo policijskega nadzora, toda tega lahko sedaj kar odrinemo, ker "oni" vedo za vsak naš dvig denarja v banki, za vsak

naš telefonski klic, za vsak medicinski tretman in zaužito zdravilo, za vsako prasko na avtomobilu, za frekvenco uporabe kreditnih kartic, za prestop meje, za izposojeno knjigo ... Volilna pravica ima za podlago računalniške volilne sezname, socialna pomoč temelji na računalniški evidenci premoženjskega stanja itd. Kar nas spravlja v zadrego je dejstvo, da ti isti elementi nezgrešljivo sestavljajo tudi prakso modernega političnega upravljanja, ki mu rečemo tudi demokracija. Soodvisnost socialnih funkcij in informacijskega nadzorovalnega sistema v sodobni državi je analiziral Veljko Rus. (7)

Število in obseg datotek, ki jih o svojih državljanih polnijo posamezne države, je impozantna stvar. Kaj to konkretno pomeni za državo, ki je "kompjuterizirana od vrha do tal" - Švedsko je najbolj zgovorno orisal Gerd Persson z navedbo, da njihova država praviloma ve o posamezniku več kot ve on sam o sebi. Povsem nove razsežnosti nadzora države nad posameznikom pa odpirajo predlogi firm kot je Justice Electronic Monitoring System Inc., po katerih bi 40 % obsojencev na zaporno kazen brez tveganja poslali domov, opremljene z ustreznimi elektronskimi napravami. Enostavna instalacija, preprosto delovanje, zanesljivo lociranje, nobenih škodljivih zdravstvenih posledic. Cena pa 20 USD dnevno, v primerjavi s "pensionom" v zaporu, ki znaša 127 USD dnevno. Vendar, ko pomislimo na naraščajoče število socialnih disfunkcij v skoraj vseh družbenih okoljih, se vprašamo, ali ne bi v takšno nadzorovanje vključili kar vseh državljanov? Seveda njim v prid!?

Ob državi pa nastopajo še mnogi drugi, ki pridno zbirajo podatke o ljudeh in na njih gradijo svoje nadzorovalne sisteme. Podatkovno nadzorovanje (pojem si je izmislil Roger Clarke (9)) je dejansko le nekoliko neobičajno ime za običajni management. Frederick W. Taylor je dokazal, da je na ta način mogoče zagotoviti veliko napovedljivost proizvodnje in zmanjšati rizike. Njegov problem je bil, da je brez primerne tehnologije potreboval preveč ljudi za nadzorovanje ljudi. Zato pa je "computerized Taylorism" idealna rešitev. (10) Če so se poprej nadzorovani delavci upirali predelavcem, je sedaj tudi to rešeno, saj nova nevidna računalniška kontrola sproža "anticipatory conformity", kar kritično Shoshano Zuboff hudo jezi (11), za managerje pa je rezultat optimalen.

Tako kot je Taylor pomagal Fordu v organizaciji proizvodnje, je Alfred Sloan pomagal General Motorsu pri analizi trga: prvi je uvedel podatkovni nadzor nad delavcem, drugi nad potrošnikom. (Omembe vredno je, da je sloanizem v tridesetih letih dvignil iz anonimnosti IBM (12)) Sociologija obnašanja potrošnikov zna iz podatkov zgraditi zanimive zgodbe o dohodkovnih skupinah, njihovem življenjskem stilu, različnih potrebah itd. Za 120 milijonov ameriških potrošnikov je mogoče podatke kupiti na CD-ROM-u.

Orwell si ni mogel predstavljati, da bi mimo države še kdo premogel interese in vpliv, da bi podatkovno snemal celotno populacijo, kar danes počno mnoge velikanske komercialne firme, ki tržijo podatke o stotinah milijonov posameznikov. Michael R. Rubin (13) zagotavlja, da gre pri vsem tem le za profit, pri čemer skušajo poslovneži zmanjšati rizike tako, da imajo nenehno na očeh ravnanja konkurence, zaposlenih, potrošnikov itd. Da pa lahko vse to koristi še za kaj drugega, dokazuje primer znane letalske nesreče v Lockerbie-ju, ko so povzročitelje našli na podlagi serijske številke na črepinji radia, namenjeni sicer rutinski kontroli kvalitete v tovarni.

3. TEHNOLOGIJA NADZOROVANJA

Jeremy Bentham si je svojčas zamislil arhitekturo, ki naj bi zagotavljala popolen nadzor - po njegovih načrtih zgrajen zapor bi moral delovati kot nadzorovalni stroj. Prva asociacija pri tem je bila ura, s katero so ljudje zapadli pod "zakone socialne fizike" (14). To je tudi najbolj prevzelo Michela Foucaulta, ki je zaslužen za aktualizacijo Benthama (15). Vendar načrt za Panopticon po poti arhitekture ni bil izvedljiv, pač pa ga omogoča šele elektronski nadzor.

Potem, ko so v Drugi svetovni vojni vojaki nekaj let urejali vse družbene zadeve, so ob "predaji poslov" zapustili civilnim oblastem širokopotezne zasnove sistemov evidenc in identifikacij. Podatki so se kopičili z neznansko naglico in po desetih letih se je vseh polotil obup, ker je postala stvar neobvladljiva. Tedaj pa se pojavijo računalniki, ki jih je "poslal sam bog" kot ugotavlja David Lyon. (16) Kar težko se je odločiti, ali so računalniki sprožili vseobsežne nadzorovalne sisteme, ali pa so nadzorovalni sistemi povzročili nastanek računalnikov.

US Office of Technology Assessment priznava 5 vrst nadzorovalnih tehnologij:

- audio-nadzorovanje, ki vključuje miniaturne oddajnike, telefonsko prisluškovanje in skrivne mikrofone
- video-nadzorovanje, ki vključuje fotografiranje, telekamere, nočno snemanje, satelite
- podatkovno nadzorovanje, ki pokriva računalniška omrežja, ekspertne sisteme in podobno
- senzorska tehnologija: magnetna, seizmična, napečnostna, infrardeča ...
- ostalo: prepoznavanje glasov, vonjev, laži itd.

Včasih so mislili, da je za podatkovno nadzorovanje potreben centraliziran sistem z velikanskim računalnikom in marsikje novinarji še vedno iščejo njegovo lokacijo. Seveda je že dolgo odločilna komunikacija med računalniki, ne pa riskantna koncentracija na enem mestu. Vsaj že dvajset let se nadzorovalna stroka posveča programski opremi za vzporejanje personalnih datotek

(computer matching) in ta posel jim navržje najbolj uporabne rezultate. Pri tem se je treba vprašati, ali uporabljena informacijska tehnologija prinaša zgolj "več istega", ali pa se je zgodil kvaliteten premik. G.T. Marx je neomajen v oceni, da so računalniki spremenili naravo nadzorovanja, ga razširili, poglobili in povsakdajili. James Rule je prepričan, da so le še trenutne tehnične omejitve razpoložljivih računalnikov razlog, da ne živimo v razmerah "total surveillance society" (18).

Sem pa prepričan, da računalniki sami po sebi ne delajo škode. Nevarnost izvira iz družbene organizacije in strukture moči, ki računalnike zaposluje. Hudo je, če pridejo "v napačne roke", ker je možno z njihovo pomočjo in brez spektakularnih državnih udarov ali revolucij vzpostaviti novi totalitarizem. Prehod bo neopazen, ker je zanj potreben predvsem kapital, ne pa več človeška masa, ki ji je prirojeni strah doslej vedno zagotavljal zadnjo obrambo.

4. PODATKOVNA PODOBA ČLOVEKA

"Problem zasebnosti in zaupnosti ... bo rasel s povečano uporabo računalnikov pri zajemanju osebnih podatkov in njihovem obdelovanju. Mnogi bodo obžalovali uvedbo social security number kot vstopne točke za individualno podatkovno podobo. Tehnična možnost povezovanja različnih informacijskih zapisov v sisteme računalniško podprtih podatkovnih bank odpira nadaljnja vprašanja o zasebnosti. Osebnosti, pridobljeni za en namen, bodo potencialno na voljo za nešteto drugih namenov." (19) To je bilo dovolj zgodnje opozorilo Walterja Mathews, da bi se bilo mogoče izogniti marsičemu, nad čemer se danes z dvignjenim prstom zglašajo zaščitniki zasebnosti.

"Dobro ime" je zmeraj veljalo za skrbno negovano in varovano lastnino, ker je imelo v svetu pogodbenih odnosov ne le simbolični ampak tudi velik praktični pomen. Javnomenjske raziskave v zadnjih desetih letih pa kažejo, da se večina ljudi boji za svoje dobro ime in za zasebnost, ker ne enega ne drugega nimajo več v oblasti. (20) Še vedno se trudimo, da bi v okolju ustvarili neko dopadljivo podobo o sebi, za kar tudi marsikaj žrtvujemo. Vendar je ta trud vse bolj odvečen, ker vedno številnejši, ki so za nas pomembni, verjamejo le podatkom iz računalnika. Tam je očitno neki alter ego, s katerim je vse manj smiselno tekmovali, ali kot je resigniran Kenneth Laudon v *The Dossier Society*: "Moja elektronska podoba v stroju je verjetno bolj realna kot sem jaz sam. Je lepo zaokrožena, celovita, vedno vsakomur na voljo, predvidljiva v statističnem smislu ... Jaz pa sem uboga zmeda in niti prav ne vem, kaj bi sploh rad. Stroj ve vse bolje - v statističnem smislu. Potemtakem je moja realiteta manj realna kot moja podoba v podatkovni bazi. To je boleče dejstvo!"

Pošten pogled iz oči v oči je smešen ostanek preživelih

običajev. Kar je že treba, se med seboj dogovorijo stroji, ki nepristransko razvrščajo, urejajo, razdeljujejo podatke ... Na to moramo hočeš nočeš pristati, ker je to naš "passport" za življenje v državi. Svojo informatizirano podobo ponujamo v zamenjavo za družbeno priznanje, na podlagi katerega šele lahko računamo z možnostjo zaposlitve, najema kredita, medicinske pomoči, pravice plačevanja davkov itd.

Čeprav smo po terminologiji "subjekt podatkov", nas brez vprašanja kategorizirajo in vkalupijo, nam nadenejo jahače in nalepijo etikete, kar je natančno opisal Zdravko Mlinar. (21) Vse torej kaže, da smo le "objekt podatkov" in večina se s tem sprizajni v prepričanju, da je nadomestilo primerno: varovanje pred terorizmom, preprečevanje goljufij, preventiva pred kriminalom, lažja orientacija v svetu dela in potrošnje, hitrejši dostop do zdravstvenih in socialnih storitev itd. Kdor ima dovolj denarja in vpliva, da se lahko na vse te bonitete poživži, pa naj si kupi in zavaruje še zasebnost kot vrhunski privilegij. Večina pač ne misli, da se mora voziti z Rolls-Royce ... Takšno sklepanje je razlog, da koncept zasebnosti, čeprav se z njim v zadnjem času veliko ukvarjajo (22), ne omogoča več celovite rešitve problema. Odpreti je treba dodatne vidike integritete osebnosti in dostojanstva, kar pomeni razširiti teren konfrontacije z zgolj pravnega na etično področje. Ob tem je Theodora Roszaka s California State Univ. na decemberski konferenci CFP presvetlila sveta jeza, ko je sklenil: "Nikoli ne bo stroja, ki bi nas naredil modrejše ali boljše ali svobodnejše, kot to zmoro naš lastni goli razum!" (23)

Najresnejša grožnja integriteti osebnosti je v tem, da živimo v "permanentni preiskavi", ker našo podatkovno podobo nenehno "prebavljajo" različni računalniški programi, da bi v teh ali onih "križanjih" odkrili našo vpletenost ali krivdo. "Oni" so očitno v posesti stalne ovadbe proti nam, ker če takega papirja nimajo, potem smo v brezpravju in je zadeva dramatična.

Zanesljivo pa nas je naša podatkovna podoba, nad katero nimamo oblasti, spravila v nezavidljiv položaj tudi zato, ker v pogodbenem odnosu z "njimi" nismo več enakopravna stranka, saj nas informacijsko popolnoma obvladujejo. Ni mogoče reči, da ravnamo pod prisilo, kar bi nas odrešilo odgovornosti, vendar druga stran pozna naše "ozadje" tako temeljito, da smo za njih odprta karta in so naše reakcije docela predvidljive. Vse skupaj še najbolj spominja na dresiranje. Ko pomislimo, da na enakopravni pogodbi temelji pretežni del meščanske hiperstrukture, se nam Habermasova vztrajna opozorila o eroziji tradicionalnih moralnih načel, razkrijejo kot zelo stvarna.

5. PARANOJA ALI CIVILNI ANGAŽMAN?

Čeprav sem se namenoma izogibal povzemanju najbolj dramatičnih in pesimističnih scenarijev, se zavedam, da

sem tudi nehote prispeval kakšen razlog za obup in paranojo. Zato moram izrecno poudariti, da je paranoja najslabši od vseh odgovorov na potencialno nevarnost totalnega elektronskega nadzora. Paranoja je patološka reakcija in povzroča socialno paralizo. Ekonomska recesija, ekološke katastrofe, nove neozdravljive bolezni itd. jo le še potencirajo.

Usodna pomota je uporaba Orwellovske parafraze: *Computer is watching You!*, ker prikriva resnico, da gre zgolj za okno (Window), skozi katerega nas opazujeta Benthamov Inšpektor in Orwellov Veliki Brat. Če to pozabimo, kaj lahko zapademo v ludizem, kot ga je poznala že neka druga, precej podobna era. (24)

Končno pa nadzorovanje ni samo nepreklicna hudobija in nepopravljiva zadeva. Nevarno je toliko časa, dokler ne postane predmet javne obravnave in skupnega ukrepanja. V ta okvir pa spadajo:

1. Odgovorna socialna analiza pojava. Celovita razgrnitev in poglobljeno razumevanje je pogoj boljšega varovanja pred negativnimi učinki nadzora. Vse več je univerzitetnih oddelkov po svetu, kjer študentje iz teh razlogov poslušajo predmete o socialnih in etičnih implikacijah računalništva.
2. Mobilizacija in organiziranje strokovnih ljudi za vzpostavitev nadzorovanja nad nadzorovanjem. Alberto Melucci, ki je eden najboljših poznavalcev sodobnih civilnih gibanj, posebej poudarja vlogo organizacij kot je npr. *Computer Professionals for Social Responsibility*. (25)
3. Povečana vloga laičnih organizacij kot so zveze potrošnikov, organizacije korisnikov javnih dobrin, starši za boljšo šolo ipd., o čemer se je dobro podučiti tudi iz Splichalove knjige o izgubljenih utopijah. (26)
4. Politika in zakonodaja nadzorovanja (tudi slab zakon je boljši kot noben zakon).

Nadzorovanje mora postati glavna skrb tako socialnih analitikov kot političnih aktivistov preprosto zato, ker je centralna značilnost sodobnih družb. Pravo smer prizadevanj za obvladovanje nadzorovalnih mehanizmov nakazujejo: več participacije, bolj spoštljiv odnos do osebnosti in etična neoporočenost.

REFERENCE

01. Haywood, Trevor: *Info-Rich-Info-Poor. Access and exchange in the global information society*. London: Bowker Saur 1995, str. 19-24.
02. Toffler, Alvin: *Future Shock*. N.Y. Bantan Books, 1971, str. 353
03. Richards S. Pamela, *Scientific informations for Stalin's laboratories 1945-1953. Information processing and management*. Vol. 32(1) 1996, str. 77-78.
04. Orwell, George: 1984. Ljubljana, Mladinska knjiga 1983.
05. Bentham, Jeremy: *The Works*, ed. John Browning, Edinburgh 1838-43.
06. Marx, T. Gary: *The Surveillance Society. The Futurist*, junij 1985, str. 21.

07. Rus, Veljko: *Socialna država in družba blaginje*, Ljubljana, DOMUS 1990.
08. Persson, Gerd v *Current Sweden* 344/1986.
09. Clarke, Roger: *Information Technology and Dataveillance: Communications of the ACM* 31(5), str. 499, 1988.
10. Jackson, L. "Office automation provides opportunity for examine what workers actually do", citirano v Vincent Mosco and Janet Wasco: *The Political Economy of Information*, Madison Uni of Wisconsin Press, 1988.
11. Zuboff, Shoshana: *In the Age of the Smart Machine*, N.Y.: Basic Books, 1988.
12. Webster Frank in Robins Kevin: *Plan and Control; toward a cultural history of the information society. Theory and Society* (18) 1989.
13. Rubin, Michael: *Private Rights, Public Wrongs*, Norwood, Ablex 1988.
14. Glej o tem MacKay, Donald: *The Clockwork Image*. Leicester UK, Intersity Press 1974.
15. Foucault, Michel: *Nadzorovanje in kaznovanje*. Ljubljana: DE 1984.
16. Lyon, David: *The Electronic Eye*. Cambridge. Polity Press 1994.
17. The Senat Judiciary Subcommittee on Constitutional Rights Surveillance Technology, Washington D.C. 1976.
18. Rule, James: *Private Lives, Public Surveillance*. London: Allen-Lane, 1973.
19. Shirley Hallblade in Walter Mathews: *Computer and Society: Today and Tomorrow*. Objavljeno v *Monster or Messiah*, Jackson, Univ. Press of Mississippi, 1980.
20. Vidmar N. in Flaherty D.: *Concern for personal privacy in an electronic age. Journal of Communication* (35) 1986. Str. 91-103.
21. Mlinar, Zdravko. *Individuacija in globalizacija v prostoru*, Ljubljana, SAZU 1994.
22. Glej npr. zapis s 5. letne konference "Computers, Freedom and Privacy v *Library Hi-Tech news.*, dec. 1995.
23. Isto, str. 24.
24. Lyon, David: *New technology and the limits of Luddism. Science and Culture* (7) 1989, str. 122-34.
25. Melucci, Alberto: *Nomads of the Present*. London: Huttchinson Radius. 1989.
26. Splichal, Slavko: *Izgubljene utopije? Paradoksi množičnih medijev in civilne družbe v postsocializmu*. Ljubljana: ZPS, 1992.

◆

Avtor je po osnovni izobrazbi filozof in sociolog. Poleg poučevanja filozofije in etike se je prvenstveno ukvarjal s strokovnim in raziskovalnim delom na področju sociologije in organizacije izobraževanja, še posebej s primerjalnimi univerzitetnimi sistemi, o čemer govori tudi pretežni del njegove bibliografije. V zadnjih letih spremlja sociološke vidike razvoja informacijskih sistemov, ki se združujejo v pojmu informacijske družbe. - Po daljšem obdobju službovanja v visokem šolstvu kot pedagoški in upravni delavec je sedaj zaposlen v Institutu informacijskih znanosti IZUM v Mariboru.

◆

Slovensko društvo Informatika je na posvetovanju "Dnevi slovenske informatike aprila 1996 v Portorožu podelilo priznanja:

Ivanu Rozmanu, Francu Koširju, Nikotu Schlambergerju.

Objavljamo del obrazložitve:

"Gospod Ivan Rozman se poleg pedagoškega in raziskovalnega dela udeležuje tudi na področju uporabe informacijske tehnologije. Med njegovimi dosežki so projekti kot operacijski sistem za mikroračunalniški sistem za nadzor železniškega prometa v Bolgariji, testirni sistem za preizkus končnih postaj železniškega prometa, spremljanje proizvodnje v tkalnici ter sistem ocenitve in dviga razvoja informacijskih sistemov.

Ivan Rozman je avtor več kot 200 znanstvenih in strokovnih člankov, ki so bili objavljeni v domačih in tujih strokovnih publikacijah. Predaval je več kot deset predmetov na prvi in drugi stopnji študija ter več predmetov na podiplomskem študiju. Je član domačih in tujih strokovnih društev in združenj in recenzent za več strokovnih revij. Bil je predstojnik Elektrotehniškega inštituta na Tehniški fakulteti. Pred nedavnim mu je bil podeljena srebrna plaketa Univerze v Mariboru."

"Gospod Franc Košir je deloval kot vodja AOP v obdobju 1975 do 1981, oblikoval je Zdravstveni informacijski center ter sooblikoval strategijo in nekatera taktična ravnanja za razvoj in informatizacijo zdravstvenih zavarovalnih evidenc v Sloveniji. Sodeloval je tudi pri prvi večji kooperativni bazi podatkov v Sloveniji - Bazi podatkov o zaposlenih. Svojo stroko je napovedoval, branil in razlagal v več strokovnih prispevkih in javnih nastopih.

To ga je kasneje vodilo v velike odločitve in drzno dejanje hitre in pospešene informatizacije zdravstva v celoti. Del ožje stroke ni podprl te odločitve, zato je bila naloga toliko težja. Vendar se je izkazalo, da je bila odločitev dobra in potrebna. Na dolžnosti direktorja Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije še naprej deluje in razvija področje izmenjave podatkov s pomočjo RIP-a in druge inovacije."

"Gospod Niko Schlamberger je v zadnjih osmih letih objavil prek 30 bibliografskih enot s področja delovanja našega društva. Njegovo strokovno področje so poleg informacijske podpore velikim registrom še vprašanja informacijske družbe in njenega pomena za Slovenijo. Sodeluje v več projektih informatizacije v okviru državne in javne uprave. Prav tako aktivno sodeluje v mednarodnih projektih na področju statistične informatike v okviru evropeizacije slovenske statistike in v zvezi s tem tudi evropeizacije informatike. Sedaj je vodja sektorja administrativnih registrov v Statističnem zavodu RS in se ukvarja z izgradnjo aktivnega povezovalnega entitetnega jedra najpomembnejših registrov in na njih vezanih evidenc. Je član Izvršnega odbora Slovenskega društva Informatika in član več delovnih teles ter izredno prizadeven predsednik organizacijskega odbora društvenih posvetovanj."